

Inserati se sprejemajo in velja trisopna vrsta:

3 kr., če se tiska 1krat.
12 " " " " 2 "
15 " " " " 3 "

Pri večkratnem tiskanju se cena primerno smanjša.

Rokopisi

se ne vračajo, nefrankovana pisma se ne sprejemajo.

Naročnino prejema opravništvo administracije in ekspedicija na Starem trgu h. št. 16.

SLOVENEK

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja:
Za celo leto . . . 10 gl. — kr.
za pol leta . . . 5 " — "
za četrť leta . . . 2 " 50 "

V administraciji velja:
Za celo leto . . . 8 gl. 40 kr.
za pol leta . . . 4 " 20 "
za četrť leta . . . 2 " 10 "

V Ljubljani na dom pošiljan velja 60 kr. več na leto.

Vredništvo je na Bregu hišna šte. 190.

Izhaja potrikrat na teden in sicer v torek, četrtek in soboto.

 Prihodnja številka „Slovenca“ izide zarad praznika še le v torek 12. t. m.

Ruski ustavni načrt za Bulgarijo.

Rusija predlaga sledeči ustavni načrt za Bulgarijo.

Bulgarija se bo raztezala od Donave proti jugu noter v Macedonijo, kamor bulgarsko naseljenje se že. Na čelu provincije se postavi krščanski veliki glavar (general-gouverneur), ki mora znati deželni jezik. Upelje se deželna bramba, ki bo novince nabirala tako med kristjani, kakor med Turki. Ustanovili se bodo okraji s 5 do 10.000 prebivalcev (mudiryk), in sicer tako, da bodo, kolikor mogoče, Turki od kristjanov po okrajih ločeni. Okraji imajo pravico, davek, ki pade na celi okraj, razdeliti med posamezne posestnike, potem delati kantonske (okrajne) ceste, in oskrbovati okrajno policijo. Okraj vlada okrajni svet, kterega volijo občine. Na čelu okrajnega sveta stoji okrajni župan (mudir), ki ga imenuje veliki glavar po nasvetu okrajnega sveta. Več okrajev se zloži vkup v eno pokrajino (sandžak), ki jo vlada pokrajinski glavar, kterega imenuje porta (turška vlada) za več let s privoljenjem velevlasti. Če je v pokrajini več kristjanov, nego Turkov, potem so pokrajinski uradniki kristjani, in narobe so Turki, kjer je prebivalstvo po večini turško. Pokrajinski uradniki imajo skrbeti za red, nadzorujejo okrajne župane in okrajne svete. Pokrajinski glavar ima urad s štirimi svetovalci, ki jih imenuje veliki glavar po nasvetu okrajnih svetov. Policijski organi se jemlje iz domačega prebivalstva po razmeri števila

kristjanov in Turkov. Veliki glavar se voli za pet let po nagodbi med porto in velevlastmi, on posreduje med deželo in vlado in ima vojake za vzdržanje reda. Njemu na strani stoji deželni zbor iz poslancev, ki jih volijo okraji; zbran je vsako leto enkrat in zboruje mesec dni. Deželni zbor voli iz sebe deželni odbor, kteri deluje celo leto. Deželni zbor sme to ustavo preurediti, spremembe potrjevati ima pravico porta z velevlastmi. — Pravico sodi okrajni župan s svetovalci. Verski prepri se prepuščajo duhovnim oblastim. V vseh večih mestih se napravijo više sodnije. Polovico sodnikov nasvetujejo okraji in imenuje veliki glavar, polovico jih nasvetuje veliki glavar in imenuje deželni zbor. Sodniki se volijo za eno leto, pa njih službovanje se lahko podaljša na tri leta. Predsednik in udje najviše sodnije se imenujejo po porti s privoljenjem velevlasti. Uradni jezik je bulgarski. V mešanih okrajih se morata rabiti oba jezika (bulgarski in turški). Cerkev, mošeje, šole, bolnišnice in taki zavodi ostanejo v sedanjih rokah. Svoboda verouka je utemeljena. Visočina davkov se izmeri za pet let naprej. Deželni zbor razdeli celi davek na okraje, okraji pa na posameznike. Iz davkov se plačajo stroški za upravo in sodnijo. Kar ostane, dobi otomanska (turška) banka. Turški vojaki smejo biti le v trdnjavah in nekterih mestih, ki se bodo imenovala. Za red in varnost skrbi narodna straža, pri kteri imajo kristjani svoje in Turki zopet svoje častnike (oficirje); vsi pa imajo enake pravice. Najvišji poveljnik narodne straže je veliki glavar.

Te reforme se uvedejo pod nadzorstvom ruske ali tiste armade, ki bode Bulgarijo posedla; mednarodna komisija jih pa nadzoruje vsako leto vsaj skozi en mesec. —

To so tedaj reforme, ki jih Rusija želi za Bulgarko, in vsak nepristranski človek mora priznati, da so pravične za kristjane in za Turke. Ustava je taka, da bi je bil vesel tudi še marsikteri drugi narod v civiliziranih državah. Tudi so na laž postavljeni tisti, ki so zmirom vpili, da Rusija hoče vse požreti, ko vendar pravi, da noče teh dežel ter jih pusti Turku, ako uvede to pravično vstavo.

Kako naj Avstrija reši narodno vprašanje.

I.

Karakterističen znak političnemu gibanju današnjega časa je ta, da vsi narodi hoté priboriti veljavo svoji narodnosti. To gibanje pa zelo vpliva na vnanjo in notranjo politiko raznih držav. Vsak narod, ki se čuti vrednega imenovati se tako, ali je še le izpoznavati jel svojo pravo vrednost, želi in zahteva, da ga kot tacega tudi vsak pripozná na domači zemlji. Kolikor bolj se mu to pripoznanje kráti, toliko bolj se budi v njem nemír in nejevolja, ter jame iskati sredstev in prilike, da s silo pridobi ono, kar se mu z lepo ne daje; celó, ako ne dobi pomoči v domovini svoji, ne izbegava gledat drugam ter pričakovat rešitve od tujčeve roke. Narodne simpatije družih držav, bodi si, da so se vzbudile same po sebi, ali na umetni način, nétiyo ogenj nejevolje in tuja politika, ktera, zametujoč vse zakone pravice, gleda samó na samoprid in dobiček, préža kolikor mogoče, da se pri tem sama okoristi.

Avstrija, ktera je državna skupina mnogih različnih narodov, bolj nego kterakoli druga država v Evropi, trpí zaradi tacih neugodnih

Turške šole.

(Konec.)

Subjektivnost menda označuje vso duševno izobraženost in misel o življenji pri orientalcih in mahomedancih.

Ako se značaj in bistvo mohamedanizma tako določuje, razjasni se marsikaj v naravi Osmanov, ki je na videz sebi v protislovji, n. pr.: najtesnejša presoja, okrutost brez usmiljenja, vraža, ošabnost, brezobzirnost in samopridnost, kar se tiče žen in sužnjih, vmazana lakomnost, brezčutnost, poleg tega pa: veličastne misli, strpljivost, človečnost in patriarhalna milosrdnost. Islam se je v kratkem času razširil po treh delih sveta tako naglo, da se moramo kar čuditi. Kaj je temu vzrok? Eui pravijo: mnogoženstvo, drugi zopet: meč in vablivo veselje v raji; tretji pravijo, da srečne vojske fanatiških vojn timer preroka, zopet četrť: poganstvo je že opešalo in kristjani so se med saboj prepirali o veri; omenimo še poslednjič teh, ki pravijo, da je bil pravi vzrok

temu, da je začetnik izlama (Mahomed) s svojim naukom znal zadeti duha in potrebe (?) orientalca ali jutrovca. Ako smo te poslednje misli, bomo preskušaje vprašanje, v čem ob stoji bistvo orientalca, pristopili temu mnenju, da ni napačno, ako smo to bistvo poprej subjektivnost imenovali. Mohamedancu je nemogoče, drugi veri priznavati ravnopravnost, tedaj tudi jude in kristjane imenujejo pse, in cesarja v Bizancu so le imenovali velikega grškega psa; drugačne države si tudi ne morejo misliti od take, v kteri moslemini absolutno gospodarijo, kar so izrazili v pregovoru, ki se je pri reformah zadujih sultanov tolikrat začul: „Jaz sem gospod, ti si gospod, kdo bo potem konje opraviljal?“

Koran uči: „Bog je Bog, in Mahomed je njegov prerok“; ta izrek je sicer na videz logičen, v resnici je pa to le prazno besedovanje, ki izključuje vsako konkretno misel; čemu trditi se, da bi spoznal vesoljno splošnost, kar zadeva vero in moralo, tudi ne priganja človeka, da bi v djanji kazal svojo vero; vse se suče v splošnih izrekih in raztegljivih pojmi. Misel sicer more voditi voljo, a moči nima,

da bi jo preobladala. Nagnjenje, ki zavisi od čutov in čutenja, je najmočnejše, in misel ga ne more krotiti. Iz srca, v kterem se gibljejo čuti in čutenja, prihaja nagnjenje. Verski čut brzda nagnjenje. Verskega čuta pa ne more dati nerodovitni pojem o božjem jedinstvu tako, kakor to uči izlam, niti ne more tega dati moslemska molitev, ktera se kmalo prevrže v sužnjijski mehanizem brez prave misli. Molitev, ki se opravlja po skrbnem umivanji strogo po pravilih, je za krepost, a greh bi bilo tega ne storiti, pa tudi sklepamo, da Mahomed ni bil vsaki čas slepar, dasiravno je v svoji modrosti od korana razodeval poglavje za poglavjem, kakor so ravno okoliščine nanašale, bil je tudi večkrat verski sanjač, kterega je sicer navduševala misel o jedinstvu božjem in je sam veliko tega veroval, kar je svojim prijateljem v vzvišenih pesmih pripovedaval; a Mohamedova vera ni pripravna, da bi ljudi blažila in osrečevala nasproti temu, da zapoveduje resničnost, hvaležnost in dobrotljivost, ker vse te zapovedi zatemnujejo druge zapovedi, ki predpisujejo nestrpnost, vraže in svetohlinstvo. Iz tega tudi pride, da mohamedanske šole ne

razmér v notranjih zadevah kakor tudi v vnanjskih odnošajih do drugih vlad. Občutila je že večkrat slabe njihove posledice in paziti se mora, da je v prihodnje še veče nepravilne ne zadenó. To velja kakor za madjarske tako tudi za naše cislajtanske dežele. Ogerska je Avstrija v mali meri, a Avstrija je Ogerska v povečani meri. V jedri zahtevajo nacionalni elementi svojih pravic od Nemcev, v drugi od Madjarov. Da bi se to nastojanje s silo zatiralo in ugonobljavalo — kakor jasno izkušnja pričá — ni mogoče, kajti vspeh takega delovanja ne bi bil stanovit in dobron, a pač bi se prikazale najslabše posledice za notranji in vnanji život v monarhiji. Najmanjša sila bi sedaj izpodbudila na novo največi srd, napravila upor in iskra razkrojitve pojedinih držav švignila bi v plamen, ki se gasiti ne dá. Kakó bi se ta boj končal, to se, seveda, ne vé za gotovo, vendar se rēči že more, da bi bil zmagovalcu in premagancu poguben in bi v obče razrušil celo državo.

V naših dnéh je najboljša in najpotrebnejša rešitev začasna in v miru. Jediná ta zamore utrditi notranji mir državni, brez ktere ne more niti tvorni blagor niti duševni narodov napredek prav se razvijati, in tako more ohraniti Avstrija pri drugih državah svojo veljavo za vekov veke. To pa tudi ni drugače mogoče, ako se posameznim narodnostim ne podeli takova svoboda, da se mogó po svoji volji razvijati in toliko zá-se delovati, kolikor se jim lahko pripusti, ako se v ozir jemlje vse države občni interesi.

II.

Najprvo zahtevajo narodi in imajo tudi pravico zahtevati prosti razvoj svojega jezika. Človeštvo v obče je to, kar je po jeziku. Samo z govorom mu je mogoče živeti po domačih ali javnih združbah po okrajih, deželah in državah, po besedi si pridobí prave misli o Bogu in svetu, z besedo v občevanju z družimi ljudmi spoznava njihove slabosti in čednosti. Nebeški dar govora loči nas od brezumne živine, z besedo polagamo že otrokom lepe nauke na srce, podučujemo neučene, izobrazujemo neolikance. Kakoršne važnosti je jezik za vsacega posameznega človeka, takov in še večji vpliv ima v veliki méri na cele narodnosti.

Kar kateri narod koli doseže, zahvaliti se ima na vseh vspehih svojega truda večinova

morejo versko izobraževati, isto tako tudi hiša in družina ne more versko-nravno odgojevati. Žene, katere imajo orientanci kot stvari, vzraščajo v neverjetni surovosti in nevednosti, ter le služijo po tlačansko, a prostost in ravnopravnost frankovskih žen globoko zaničujejo, niso v ničem drugem kakor le po telesu matere, tedaj se tudi ne more govoriti tam od domače izreje, ker ni poglobitnega pogoja za domačo izrejo, namreč izobraženih mater in prostih žen.

A tudi umski razvoj, kterege po pravici tolikanj povdarjamo po naših šolah, mohamedanskim šolam smoter ni. Kje bode vzel priprosti, leni in apatični pedagog vse to, se ve da večkrat tudi nerodovitno gradivo formalizma, katero je metodika s trudom današnjemu stoletju nakopičila, začeni pri lavtiranju in umskem računstvu notri do vaj o premišljevanju, ali pri pisalno bralnem poduku, do petja po številkah in katehetskimi umetnostmi. Tudi šola za življenje ne pripravlja kakor pri nas, ker po mohamedanskih začetnicah se ne uče niti spisovanja, niti zemljepisa ali zgodovine, tudi prvini o kmetijstvu in obrtnosti ne vple-

jeziku materinskemu. Vsak narod se more izobraževati samó v svojem domačem jeziku, in da se popolnoma izobrazí, mora se jezik njegov vpletati v vse mogoče kroge, javne in domače, beseda materinska mora se glasiti z lece v cerkvi, s katedra po šolah in izza pisnih miz po uradih. Razvoj na duševnem životu ne dá se misliti nikjer, koder ni razvita beseda domača. Glavni živec vzame se narodu, ako se mu prepové ali kratí govoriti v materinskem jeziku. Samo v svojem govoru je pristopen ljud, da se versko, moralno, politično in znanstveno izobrazí. Ako narodu ne privoliš prosto govoriti materinski jezik, nikedar se ti ne povzdigne do višega duševnega razvitka. Samo to, kar narod stori v jeziku svojem, smé se reči, da je njegovo, zatorej kaže tudi oliká jezika o vsakem narodu, koliko je dosegel.

Olika, ki si jo pojedinci v tujem jeziku pridobé, njim je samim, a ne drugemu ljudstvu na korist. Da, celó ne samo nezaslužni, včasí škodljivi so taki izobraženci svojem narodu, kajti oni delajo na prid tujcem, ker svojih moči ne posvetujejo domovinskim zadevam. Taka je bila še po vsej Evropi ob času, ko se je pisalo v tujih jezikih, ktere je le malo kdo umel in po njih se je le slabo in nevspešno razvijalo narodno življenje. Še le, ko so se narodni jezici uvedli v razne šole in urade, ter se počeli skrbno gojiti, jelo se je pri narodih bolj razcvetati in gnati domače brstje. Tú se je razširjevati začela občá izobraženost evropskih narodov; od tedaj se more še le govoriti o napredku vseh strok človeškega znanja.

Narodi avstrijski pak se po največi niso mogli radovati nad tako dobronimi vspeki, ker ni se jim dala prostost jezika nikakor, ali tekar pozno in v mali méri. V Translajtanijski gospodoval je do druge četrtine našega stoletja po večem le latinski jezik, ter se niso mogle niti magjarska niti druge slovanske narodnosti, ki so ž njo zjedinjene, popolnem duševno razviti. V slovensko-nemških deželah prijenjala je sicer latinščina prej, a domači besedi brez dobronega vspeha, ker je na nje mesto stopila zdaj nemščina, ki je preopravičena ter na poti razvoju slovanskih narodov. Čehi in Poljaci, v kterih se je že prej vzbudila narodna zavest, burno so se protivili novemu protivniku in znano je, da osobito niso se bili brez vspeha. Pozneje započeli so se gibati za jednake svrhe Sloveni, Ruteni in

tajo med berila, kajti ne glede na abecednike, ki se v Carigradu prodajajo, nam ni nič znanega o turških berilih z realijami, tudi računstva se brž ko ne uče le na računске deske. Otroci se uče samo pisati, to hitro pozabijo, ker šolski čas veliko prej neha ko pri nas, in je dovršen z obrezovanjem že večkrat v 8. letu, potem pa brati iz korana na pamet, nekteri imajo res za to izvrsten spomin.

Nekteri trdó, da bi bilo ukljub veliki slabosti vendar mogoče v Turčiji boljše stanje, ko bi bilo dovolj mož, ki bi podpirali prizadevanje dobrohotnega vladarja. Podlaga novi vladi bi bile šole, v kterih bi se ljudstvo prearedilo v svojih naravnih načelih; mladi narod bi se mogel tu iznebiti svojih presojev, in zadobiti pojem o pravi nravnosti, in pred vsem spoštovanje do človeka in njegovih pravic. — Pa kaj je to družega, da ljudstvo s časoma pristopi do krščanske države, do krščanske družine in do krščanske vere! Bo li se zgodilo in kedaj, kdo to vé? Bog. —

Dalmatinci, a v Ogerski Slovaki, Srbi, Hrvatje in Rumunci.

L. 1848. videlo se je, kakor da je na narodnostim zasvetilo novo solnce. S prestola se je priznalo plemenito nastojanje narodov in vlada jih je v tem podpirala. A drugi nesrečni dogodki, ki so med se tudi narodno gibanje zamédli, in občno nasprotvanje poznejih let, so izpolnitev lepih nadej vnovič odložili. Kar se zmirom nazivlja ravnopravnost narodna, ostalo je do naših časov le golo ime ter še vedno pričakuje, da se jeden krat tudi uresniči.

Reški.

Politični pregled.

V Ljubljani, 7. decembra.

Avstrijske dežele.

Na Dunaji so ustavoverci v klubni seji izrekli se odločno zoper bankini inštitut, češ, da statuti, kakor sta jih podala oba denarna ministra, se ne dajo nikakor sprejeti. Kaj nameravajo ustavoverci s to izjavo, se ne dá prav uginiti. Dobička od nje nima nihče, kakor k večemu narodna banka, ministra se pa po nji najbrže ne bosta dala strašiti.

V Budapešti se je pričelo pogajanje o uravnavi, ki pa še ni končano. Ministri Lasser, Pretis in Tisza so bili že pri cesarju. Dognanega še ni nič, vendar upajo, da se bodo ministri popolnoma zedinili.

Vnanje države.

Bismarkove Avstriji tako dobrovoljne izjave se zde nekako sumljive, ker kažejo, da Prusija ni nikomur odkritosrčna prijateljica. V Petrogradu in Londonu so tudi brž spoznali, kam take besede merijo. Vendar za zdaj za Bismarka menda še ni nikjer žito zrelo. — Kako dobro Bismark pozná razmere v Avstriji, kažejo njegove besede, namreč, da glavne moči Avstrija nima na Dunaji, ampak na Českem, Moravskem, Ogerskem in Sedmogradskem.

Poljaki so poslali ruskemu caru adreso, v kateri ga prosijo, naj bi ohranil mir, a vendar, če bi hotel on z orožjem osvoboditi kristjansko-slovanske narode na jugu, so pripravljeni pomagati mu pri tem z blagom in krvijo. Car je menda sprejel to adreso, na kateri je več ko 1000 podpisov. Za Poljake pač premalo.

Na jugu še ni nič dognanega, konferenca je odložena neki do 12. t. m. Turčija se zdaj pripravlja celó na dveh straneh za Rusa: ob Donavi misli se le braniti, a v Aziji napadati. — Važna je novica, ki je prišla zadnje dni s Zadra, namreč, da so vojeviti Meriditi, ktere si je Turčija prizadevala pridobiti zá-se, zdaj odločno potegnili s Črnogorci. To je hud udarec za Turke, ker zdaj ne bodo mogli od tega kraja jemati vojnih krdel, ampak bodo morali tam stoječo armado še pomnožiti.

Zdaj je očitno, da angleški pooblaščenec in politični „comis voyageur“ Salisbury, pri svojem potovanju krog evropskih dvorov ni nič opravil.

Izvirni dopisi.

Iz Ljubljane, 5. dec. (Federalistični kongres.) Kadarkoli je v prešnji dobi bil govor o kakem federalističnem kongresu, je ustavaško sedanje nemštvo trepetalo dobro vedoč, da je njih nadvlada odvisna od razprtije opozicijonalcev. Ranjki dr. Costa je bil velik zagovornik takih shodov, dobro vedoč, kakšna je moč takega shoda, zato ga ni manjkalo pri nobenem takem shodu. Pa pri vsem tem, da

narodne koristi niso bile nikdar tako zmedene kakor sedaj, je vendar v prejšnjih dnevih saj po par letih redno, bi rekel, bil kak shod in veselilo se ga je vse. Škoda, da Costa ni več na svetu, on sam bi bil sposoben prouzročiti shod federalistov. Vendar tudi drugi odlični narodnjaki so sedaj o potrebi takega shoda prepričani in mi stavimo le javno prašanje, jeli ne bi bila volja slovanskemu, sploh katoliškemu časnikarstvu tak shod proponirati?

Posamezne dežele so poskusile, koliko so dosegle v sedanji nezedinjeni parlamentarični dobi, Tirolci, n. pr., tudi poslanec Greuter s svojo krasno besedo, ki je le na razveseljevanje ustavakov u državnem zboru; le škoda, da ga tako vleče v lesenjačo šotsko, ne glede na nje prebivalce; lahko bi bil Tirolcem zabranil iti v državni zbor in v par letih bi bil v ravno tisti palači sedel med celó drugimi tovariši; tudi naš grof Hohenwart bi lahko se rezerviral za prihodnost; tudi je žalostno slišati, kako ga Čehi obdolžujejo, da jim brate Moravce odtrguje. Kaj so dosegle druge dežele? Zato ravno sedaj zagovarjamo federalističen shod, tam najde pravna stranka svoj poseben sedež, nikakor pa federalisti slavjanski med to stranko, in prvo in edino prašanje bo: „Jeli vsi skup gremo v državni zbor, ali vsi skup ne?“ In kar se po večini glasov odloči, to ima veljati za vse.

Z Gorenjskega, 4. dec. (Lovru Pintarju), slovenskemu domoljubu in pisatelju, se je ob letošnjih vseh Svetih postavil Pred Dvorom krasen nagrobni spomenik. Sedem čevljev visoka v ondotno cerkev vzdana plošča iz koroškega posebno trdnega kamena „kralstala“ nosi napis: Lovro Pintar, bivši Brezniški župnik ter deželni in državni poslanec, rojen pod Šeliškim zvonom 2. dan avgusta 1814. leta: umrl Pred Dvorom v 10. dan septembra 1875. leta.

Svečenik, pastir je duše vodil,

Ljubil narod svoj do konca dni,

Z modrim umom v boj je zborov hodil

On, ki tukaj v miru božjem spi.

Spominek so mu postavili
kranjski deželni poslanci
in drugi čestitelji.

Vrh spomenika je iz tirolskega marmelja, lomljenega v „Laas-u“, medaljon z nenavadno natančno posneto Pintarjevo doprsko podobo. Izdelal se je spomenik pri vrlo večjih podobarjih Vurnikih v Radoljici. Naris je iz roke g. Ivana Vurnika, očeta; pokojnikovo doprnico pa je izgotovil sin. Vsemu spomeniku stroški za postavljanje vred je čisto skromna cena 150 gld. Kogar domačinov bo pot vodila v to prijazno Grintovčevo podgorje, naj obiše grob blagega moža ter naj si ogleda prelepo delo naših umetnikov, očeta in sina.

Doneske so darovali naslednji blagorodni in velečastni gospodje: Deželni poslanci: Deželni glavar vitez dr. Kaltenegger 10 gld.; grof Barbo 5 gld.; dr. Bleiweis 5 gld.; Grasselli 2 gld.; kan. Kramar 3 gld.; Kramarič 2 gld.; Kotnik 4 gld.; Peter Kozler 5 gld.; Lavrenčič 2 gld.; Murnik 3 gld.; Obreza 2 gld.; Pakiž 2 gld.; dr. Poklukar 5 gld.; Robič 3 gld.; Kar. Rudež 3 gld.; M. Tavčar 2 gld.; grof Thurn 5 gld.; dek. Iv. Toman 3 gld.; Zagorec 3 gld.; in dr. Zarnik 2 gld. — skupaj 71 gld. — Dalje g. kap. Razboršek 5 gld.; Prof. Ivan Zupan 5 gld.; administ. Lovro Krištofič 5 gld.; adm. Simon Kosmač 5 gld.; duh. v pokoji Josip Strbenec 5 gld.; župn. Toma Kajdiž 2 gld.; župn. Janez Potočnik 20 gld.; kateh. Ant. Kržič 1 gld.; kap. Blazij Muhovec 2 gld.; Po župn. Primu Remici nabirka iz Loke (Notar Triller 5 gld.; drugi daritelji po imenu

neznani) 10 gld., kranjski župan Kar. Šavnik 5 gld.; in župnik Ivan Dolinar 3 gld. Obresti po g. dr. Poklukarji v hranilnici naloženih poslaniških 71 gld.: 2 gld. 62 kr., Tomaž Zupan primankljej: 8 gld. 38 kr., znese 79 gld., skupaj pa 150 gld. — Dne 1. decembra t. l. je bil podobar Vurnik s 150 gld. popolnoma izplačan.

Prof. Tomaž Zupan.

Iz? 4. decembra. (Organisti učeni ali navadni?) Slišim na vsaki strani govoriti o organistih, ali bi naj bili učeni ali navadni, in to prašanje že par let traja. Če sem prav podučen, so se bratje duhovski lavantinske škofije bolj odločili za navadne organiste in celó mislili ustanoviti šolo zá-nje, v kateri bi se naj po letu izurili za prihodnji poklic.

Naj tudi jaz svojo misel izrečem. Jaz sem naravnost za učitelje kot organiste in proti navadnim organistom. Res je, da nekteri učitelji nagajajo, vendar to nič ne dene in ti se pusté na miru; v obče pa se učitelji tega posla ne bodo branili, treba je le, da duhovniki in učitelji nekoliko potrpijo in si med seboj prizanašajo, kadar nastajajo kake nepovolnosti; saj tudi poprej na, vse strani vse prav ni bilo. Za navadne organiste plaidirati pa zamore le celo nemuzikalično uho. Slišal sem takega organista v neki cerkvi, ter znam, da je to bila tolikokrat, kolikorkrat je sedel za orgjami, prava muka za duhovnika in pobožne. Bolje je res nič, kakor kaj takega, tembolj, ko ravno o pomanjkanji organista se cerkveno petje bolj vzdiguje, ker ljudje, zlasti mladost, ki rada po cerkvah dremlje ali brezmiselno počiva, se tihote v cerkvi zave, ki jo čuti, se tako zdrami in za povzdigo božje službe, kar drugače ne stori, orgje s svojim krepkim najboljšim in večim glasom nadomestuje. Temu pa ni nasproti po malih cerkvah, če ondi se navadni organisti, ako ni drugih, nastavijo; samo da se za nove ne skrbi; v enem letu se na tem polji v srednji viši starosti nič ne naučiš, prsti so že pretrdi, to je le za prvo mladost. Vendar bi se dalo po mojem nekaj za reč storiti. Prvič se naj ne prezira zmiraj rastoče število učiteljic; med temi je več dobrih igralk na glasoviru, in sploh je ženstvo pobožnosti ugodno; bo tako tudi marsiktera moč na koru se dala porabiti. Drugič se naj v misel jemljo pripravniki učiteljstva. Ako je tem tudi nasvetovano se ne pečati z glasovirom, da ne pridejo v dotiko s cerkvijo, ako tudi to nekteri za potrebno sprevidijo po določbi vladajočega duha; vendar se tudi v tem krogu dovolj poštenih mladenčev drugega duha nahaja in tem naj se nasvetuje uk glasovira, ker za služek s par stotaki človeku ne more škoditi, temuč je lep zboljšek; nekterim odličnim mladenčem bi za ta uk celó tudi cerkvene štipendije lahko privolili; tem izučenim prestop na cerkveno polje ne bi bil težek.

Domače novice.

V Ljubljani, 7. decembra.

(Iz seje deželne odbora 1. dec.) Za okrajne šolske svetovalce za prihodnjo šestletno dobo je deželni odbor postavil za politični okraj kranjski g. Karola Šavnika, lekarja in župana v Kranji, in g. Matija Pirca, trgovca in posestnika iz Kranja; — za politični okraj kamniški g. Janeza Murnika, trgovca v Kamniku, in Janeza Debevca, posestnika in poštarja v Kamniku; — za politični okraj Radoljški g. Janeza Sajovca, župnika v Mošnjah, in g. Jakoba Žumra, posestnika v Gorjah; —

za politični okraj novomeški g. Karola Rudeža, grajščaka v Hrastji pri Novem mestu, in g. Martina Moharja, posestnika in vodjo pomočnih uradov c. k. okrožne sodnije novomeške; — za politični okraj litijski g. Alojzija Koblerja, posestnika in župana v Litiji, in g. Luka Svetca, c. k. notarja v Litiji; — za politični okraj Črnomaljski g. Antona Navratila, posestnika v Metliki, in g. Janeza Kapeleta, oskrbnika Komenske grajščine v Metliki, za politični okraj kočevski g. Antona Treitz-a, c. k. okrajnega zdravnika v Kočevji, in g. Janeza Podboja, posestnika v Ribnici; — za politični okraj logaški g. Antona Krašovca, župana v Cerknici, in g. Adolfa Obrezo, posestnika in dež. poslanca v Cerknici; — za politični okraj Postojnski g. Ignacija Doksat-a, posestnika v Postojni, in g. Jožefa Zelena, posestnika v Senožečah. — Predlogoma pomnoženih okrajnih šolskih svetov v Banjaloki in v Mirni peči je deželni odbor pritrtil, da se postavi učitelj Anton Ozimek definitivno v službo na ljudski šoli v Banjaloki, in učitelj Florijan Kaliger v Zdolah na Štajarskem v službo učitelja na ljudski šoli v Mirni peči.

„Nov.“

(Odbor družbe kmetijske) združen z gosp. zastopnikom deželne odbora vitezom dr. Kalteneggerjem in pa z zastopnikom deželne vlade grofom Chorinskyem je 4. dne t. m. pod predsedstvom barona Wurzbacha podelil iz letošnje državne subvencije nakupljenih 9 parov koroških (Ukviških) ovac gospodarjem, ki so zanje prosili in po spričalnih županov in predstojnikov kmetijskih podružnic izpričali, da bodo dobro koroško pleme za zboljšanje ovčjereje tako gleštali in rabili, da bosta oven in ovca, ki ju dobijo, ne samo njim, ampak tudi njihovi soseski na korist. Prošnjikov se je oglasilo 38; al ker se je moglo letos nakupiti le 9 parov, treba je bilo, prošnje na celó tanko sitice djati, da se izberó zanesljivi gospodarji; se vé, da se takim, ki so jih že kedaj dobili, ovce niso mogle vdrugeč podeliti. Dobili so jih sparoma sledeči ovčjerejci: Janez Polovšek, posestnik v Dovjem, Šimen Grilc, posestnik v Lancovem, Anton Brodnik, posestnik v Kompoljah, Jožef Logar, posestnik v Petkovcu, Janez Trpin, posestnik v Žiberšah, Jakob Petkovšek, posestnik in župan v Rovtah, Martin Gosté, posestnik v Zahribu, France Bregar, posestnik v Hosti pri Vačah in Janez Francelj, posestnik v Ponikvah.

„Novice.“

(Valvasor redivivus.) Slavno Valvasorjevo delo „Ehre des Herzogthums Krain“, ki se le redko kje še celo in nepoškodovano dobiva se ima ponoviti in sicer tako, da bo po obliki, tisku, podobah in straneh čisto prvemu enako. Tega podvzeta se je lotila družba domoljubov, ki se ne bo vstrašila nobenih stroškov, da pride Valvasorjevo delo spodobno na svetlo. Po načrtu, kterega si je naredila, bo mogoče vsakemu omikanemu oskrbeti si vse delo. Izdajala bo namreč Valvasorja v zvezkih po 6 pol ali 48 strani na vsakih 14 dni, in pričela najprej z „mesti, gradovi in trgi“. Tak zvezek bo veljal po 50 kr. Tako bo vsak naročnik, sproti plačevaje po 50 kr., dobil vse knjige za majhno ceno. (Zdaj se dobro ohranjen „Valvasor“ le težko dobi in le za prav visoko ceno) Družba razpošilja že prospekt ali vabilo, kteremu ste za poskušnjo pridjani dve podobi z dotičnim popisom; poskušnja je res prav lepa. Gotovo je ta misel vse podpore vredna, zato se je po vsi pravici nadjati, da je bo tudi našla ne le v naši domovini, ampak tudi po drugih krajih, ker je knjiga Valvasorjeva ne le vsakemu omikanemu mikavna, ampak

še posebno zgodovinarjem služna in potrebna. — Prvi zvezek bo prišel na svitlo še pred novim letom, tedaj le hitro se oglašajte naročniki! Kedor bi se pozneje oglašil, bi morda ne dobil več vsega dela, ker, kakor beremo v vabilu, se bo le malo število iztisov tiskalo čez potrebo. — Oglasi, oziroma naročnina se pošilja najbolj naravnost gospodu J. Krajcu, voditelju Blaznikove tiskarne v Ljubljani; vrh tega se bodo pa zvezki dobivali tudi po vsakem bukvarji.

— Vabilo k slovesni besedi v spomin Fr. Prešernu v narodni čitalnici ljubljanski v nedeljo 10. dne t. m. Program besedi: 1. G. Havlasa — „Crnoj gori“, moški zbor. 2. „V spomin Prešernu“, govori gospica Lina Kogel. 3. A. Lortzing — sekstet iz opere „Car und Zimmermann“, s spremljevanjem glasovira; pojó gospodje Meden, Branke, Schulz, Stegnar, J. Paternoster in Nolli. 4. Benj. Ipavec — ouvertura iz opere „Tičnik“ za dva glasovira, igrata gospica Tratnikova in g. Schulz. 5. C. Beriot — koncert za gosli in glasovir, igrata gospoda G. Mayer-Haager in Stöckl. 6. Kreutzer — velika arija iz opere „Nachtlager von Granada“, za bariton s spremljevanjem glasovira, poje g. Schulz. 7. L. Wolf — „Preis-Trio“ za gosli, cello in glasovir, igrajo gospodje G. Mayer-Haager, W. Travuizek in Stöckl. 8. Nedved — „Zvezdi“, bariton solo z brenčočim zborom, poje gosp. Pucihar. — Začetek ob pol 8. uri zvečer.

Čitalničin odbor.

(„Sokolski večer“) je bil v torek v čitalnični gostilnici zopet prav živahen — vesel dokaz, da se ja domače društveno življenje v Ljubljani ki je bilo nekaj časa zelo mrtvo, zopet jelo razvijati.

(Slovensko gledišče.) Prihodnja predstava bode soboto 9. t. m. in se bo prvokrat predstavljala vesela igra v 5 dejanjih „Anti-Ksantipa“. Igra je neki prav dobra, če bode tudi še dobro izpeljana.

Razne reči.

— Jugoslovanska akademija znanosti in umetnosti je 25. novembra t. l. obhajala svečano sedmico svojo, v kateri je prvo; besedo imel slavni prvosednik dr. Fr. Rački o katerem je bilo brati, da je imenovan za kanonika v Djakovaru. V besedi svoji se ozira na jednake vstave pri drugih narodih; da so po Italijanih dobili jih tudi Hrvati; vzbujevani iz Dubrovnika in iz Benedek po XV. veku so postali nekako sredniki med grškim in romanskim življenjem; da so napredovali sicer polagoma, vendar smejo zadovoljni z umotvori dosedanjimi zreti v bodočnost, kedar vsi deli balkanskega polotoka prikazujejo se na težišče véd in umetni. — V glavni skupščini 20. nov. jednoglasno izvoljen akademiji prvosednik za prihodnja tri leta prevzame to dostojnost, dokler mu bode mogoče, kajti vstavu, čegar člane hvalno veže ljubav in sloga, stati na čelu, zdi se mi, pravi, dično in vgodno. Slava!

— Nesreča na morji. Iz Reke se nam piše: Proti večeru 27. p. m. šla je barka na jadra med Čresom in Krkom v kvarnerski zaliv. Namenjena je bila v Martišnico, kjer kopljejo skale in zemljo, da zasipajo morje v našem pristanišči. Vozila je namreč prémog, katerega je tam mnogo treba. Ladija je bila venecijanska, a kapitan ne dovolj izveden po naših vodah. Temna noč z debelo meglo se je vlegla na zemljo. Kapitan ni hotel po ne-

znanih mu morjih po noči voziti, osobito ker je vse kazalo na bližajočo se nevihto. Obrnil je torej ladijo, ter želel se ustaviti na obalih bližnjega Krka. A tu je dobro četrte ure od otoka morje jako plitvo. Tu je torej v pesku ladija obtičala ter ni mogla niti naprej, niti nazaj. Ko je družega dne došla v Reko vest ob unesrečeni ladiji, hitela jej je takoj na pomoč talijanskega vojnega brodovja parna korveta „Caracciolo“, ki je bila prišla par dni prej v našo fabriko po torpede. Posrečilo se jej je naposled med največjo nevihto, ki je razsajala v torek na našem morji, izvleči nasajeno ladijo iz peska, katero je potem še tudi odvela na omenjeni kraj v Matišnico. Ladija z ogljem se ni poškodovala in tudi mornarji so jej dobro zdravi.

— Hrvatska bibliografija za mesec november. „Starine.“ Izdaje jugosl. akad. znanosti i umjetnosti. Knjiga VIII. str. 286 Tisak dion. tiskar. Zanimiva sta sestavka med drugimi od Fr. Miklošiča „Samostani na Fruškej gori“ in od Fr. Račkoga Dopunjak gradje za povjest hrvatsko-slov. seljačke bune god. 1573.

12. Naputak za provedbu ugarskega zak. članka XL. 1868 ob obranbenoj sili. U Zagrebu 1876.

13. Hrvatska pjesmarica. Nova sbirka rado pjevanih pjesamah. Naklada i tisak primorske tiskare u Kraljevici str. 108. Ciena 25 n.

14. Hrvatsko-njemački riečnik. Uredjuje ga Gjuro Deželić kod L. Hartmana 22 sv.

15. Dragoljub ili upisni koledar za javne urede, za god. 1877. Sastavio Gjuro Lj. Deželić. Tečaj XIV. U Zagrebu. Nakladom L. Hartmana.

16. Hrvatski uredovnik ili upisnik koledar, za urede... za g. 1877. Sastavio Gjurić Deželić. Tečaj II. U Zagrebu 206 str.

17. Novi zagrebački Poštar. Koledar za god. 1877. kot Hartmana.

18. Žepni koledar za god. 1877.

19. Djački bilježnik koledar za 1877.

20. Praktična pjevanja za mladež s kratkom poukom u glasbi. Sastavio Thodor Machulka. U Zlatnom Pragu 1876. 46 str.

21. Stari pisci hrvatski, knjiga VIII. str. 272.

22. Sabrani spisi Augusta Šenoae. II. Svežičić. Iliji na oporuka, pripovjest. U Zagrebu 1876. Ciena 50 nov.

23. Mjesečnik pravnič. društva v Zagrebu. God. II. Br. 11. Urednik dr. Blaž Lorković.

24. Razgovor o Slovenstvu. Jugoslovenstvu. Srbo-Hrvatstvu. Napisao Mihovio Pavlinović. Treće popunjeno izdanje. Zadar 1876. 113 str.

— Josip Kocijančič-evih slovenskih narodnih pesmi prvi vezek v lep, lični obliki, dobiva se, kakor smo že enkrat v našem listu objavili, pri skladatelju g. Josip Kocijančič-u v Kanalu in tudi pri g. Franjo Frfili v Gorici. Vsi prijatelji slovenskega narodnega petja prosijo se s tem, naj si v kolikor mogoče velikem številu naročujejo lepih narodnih pesmi in naj s tem omogočijo še nadaljno izdavanje. Mislimo, da nam ni potreba še posebej hvaliti Kocijančič-eve zbirke, ker se dobra stvar že sama sebe hvali. Na to pa moramo vse naše resnične narodnjake opozoriti, da ne opustijo lepe prilike podpirati tako začetje, katerega nalog je, odkriti lepi narodni zaklad in ga tudi utelesiti. Ne pustimo, da bi se nam od naših potomcev očitalo, da nismo vedeli ceniti dragocenosti, katere so se nam ponujale. Cena jednemu vezku, ki obsega 26 narodnih pesmij in poleg še lep znani venec Kocijančič-ev je jeden goldinar.

— Čudna sramožljivost. Gospod Pevcar: „Ti, tam-le za nama gre moj zdravnik; stopiva, stopiva v to-le stransko ulico, da naju ne dojde“. Gospod Jamšar: „Čemu, ali se ga bojiš? Ali si mu kaj dolžan?“ Gospod Pevcar: „Ne, ne! Vidiš, že poldrugo leto nisem bil bolan, pa me je sram, srečati ga.“

— Gotovo znamenje. Mlinar; Glej, včeraj sem nosača videl tu v mestu?“ Šolec: „Ali je bil pijan?“ Mlinar: „Ne!“ Šolec: „No, potlej pa že ni bil on!“

— Kmet, kteremu so bili divji prešiči knezovi napravili škodo v krompirji, je knezu oddal tako-le prošnjo: „Vaše svitlosti premilostljive svinje so blagovolile žreti moje najpodložnejše krompirje, naredi 9 goldinarjev 45 krajcarjev.“

— Natanko ubogal! „Janez“, rekla je gospa slugi, „teci, teci brz k „kroni“ in če je gospod tam, reci, naj pride brz domu, dobili smo gostov“. (Čez četrte ure): „Milostljiva gospa gospoda ni bilo pri „kroni“: saj sem si koj mislil.“ „Zakaj pa si mislil?“ „No, ko sem letal k „kroni“, vidil sem ga pri „belem volku“ gledati skozi okno.“

Umri so:

Od 5. do 6. dec. Matija Jevnikar, kajzarja sin, 18 l., valed poškodovanja. Neža Kragel, del. v cig. fabr., 45 l., za drisko. Neža Bokal, zasebnica, 71 l., za pljučnim mrtudom. Marjeta Pirm, mizarja žena, 60 l., za mrtudom. Amalija Črne, peka o., 17 m., za pljučnico. Angela Aubel, peka o., za božjastjo.

Telegrafične denarne cene 7. decembra.

Papirna renta 60.35 — Srebrna renta 66.40 — 1840letno državno posojilo 108.75 — Bankin-ke akcije 821 — Kreditne akcije 137.40 — London 127.25 — Srebro 115. — — Ces. kr. cekini 6.03 20frankov 6.01.

Zahvala in priporočilo.

Pri velikem pogorišču v Logaci so tudi cerkve škodo vtrpele. Cerkvici „St. Crucis“ je zgorel stolp in streha, in zvonova sta padla. Pri farni cerkvi je zgorel stolp, pri cerkvi „St. Joseph“ je pa pogorel stolp, in padli ter so se ubili trije zvonovi.

Cerkve in zvonovi so bili zavarovani pri „Peštanski družbi“, in glavni zastopnik gospod Franc Drenik je vestno skerbel, da smo dobili lepe nove zvonove, in je poravnal vso drugo škodo tako pošteno in coulantno, da zasluži priznanje in toplo zahvalo, katero tedaj javno izrekamo, ter si dovoljujemo prav živo priporočati „Peštansko zavarovalno društvo“ in nje glavnega zastopnika gospod Franc Drenik-a.

V Logatcu dne 27. novembra 1876.

Janez Sicherl, župan. Ah. Tollazi, ključar. Matej Markovič, župnik. (18—1)

V tiskarni družbe sv. Mohora v Celovcu je ravnokar na svitlo prišel:

Mož-beseda,

izviren igrokaz v 5 dejanjih. Spisal Mirko Sotlan. V založbi in na prodaj pri J. Lerherju v Ljubljani. 16° str. 118. Cena 40 kr.

Dobiva se tudi: V Celji pri J. Gajgerju, v Celovcu v tiskarni družbe sv. Mohora v Gorici pri Wokulatu, v Mariboru pri Edvardu Ferlicu, v Ptujju pri W. Blanke-tu. (69—2)

Dijaki, slov čitalnice in drugi naročniki, ki vzemejo ob enem najmanj deset iztisov, dobijo jih po 30 kr. pri Josipu Lendovškemu stud. phil. Graz. Attemsgasse 19.

Ker je slovenska dramatična literatura še jako revna, posebno glede izvernih del, mislimo, da je dolžnost pravega rodoljuba, da podpira vsako tostrano početje. Vzemite toraj in pogledite.